

Кърт Вонегът

Рунтавото куче на Том
Едисън

Една сутрин на слънчева пейка в парка в Тампа, Флорида, седяха двама възрастни мъже – единият упорито се мъчеше да чете книгата, която явно му доставяше удоволствие, докато другият, Харолд К. Булърд, му разказваше историята на своя живот със силните, заоблени тонове на радиоточка. В краката им лежеше лабрадорът на Булърд, който допълнително тормозеше възрастният слушател, като от време на време буташе глезените му с големия си дълъг нос.

Булърд, който преди да се пенсионира бе постигнал успехи в много области, се радваше на възможността да направи преглед на достойното си минало. Но пред него стоеше проблемът, който усложнява живота на канибалите, а именно, че една и съща жертва не може да се използва отново и отново. Всеки, който бе прекарал известно време с него, след това отказваше да седне на същата пейка.

И така Булърд и кучето му всеки ден обикаляха парка в търсене на нови физиономии. Тази сутрин имаха късмет, защото попаднаха на този непознат още в самото начало. Бе ясно, че е от отскоро във Флорида, все още със закопчано догоре дебело сако, стегната яка и вратовръзка. Освен всичко друго, нямаше по-добро занимание, освен да чете.

– Да – каза Булърд към края на първия час от своята лекция, – на времето печелех и губех цели състояния.

– Споменахте го вече – обади се непознатият, чието име Булърд не си бе направил труда да разбере. – Полека, момче. Не, не, не така – извика той на кучето, което бе станало още по-агресивно към глезените му.

– О!? Значи съм го казал, така ли? – попита Булърд.

– Два пъти.

– Два пъти с недвижими имоти, веднъж със старо желязо, веднъж с нефт и веднъж с камиони.

– Да, казахте го.

– Така ли? Сигурно съм го казал. Два пъти с недвижими имоти, веднъж със старо желязо, веднъж с нефт и веднъж с камиони. Не се отказвам нито от един ден.

– Предполагам, че не – отвърна другият. – Извинете, не може ли да преместите кучето някъде? Непрекъснато...

– Той? – възкликна Булърд сърдечно. – Това е най-дружелюбното куче на света. Не се бойте от него.

– Не се боя. Просто ме изкарва от кожата, като непрекъснато души глезените ми.

– Пластмаса – засмя се Булърд.

– Моля?

– Пластмаса. В жартиерите ви трябва да има нещо пластмасово. Обзалагам се, че са малките копченца. Не може да не са от пластмаса. Кучето ми е лудо по пластмасата. Не знам защо, но я подушва и намира дори и ако е само трошичка. Сигурно нещо не му достига в храната, макар че, кълна се, яде по-добре и от мен. Веднъж сдъвка цял пластмасов плювалник! Можеш ли да си представиш!? Сега бих се заел с такъв бизнес, ако докторите не ми бяха казали да престана, за да дам почивка на машинката.

– Можете да завържете кучето на онова дърво ей там – отбеляза непознатият.

– Толкова се ядосвам на младежите напоследък! – продължи Булърд. – Непрекъснато се жалват, че вече нямало незавладени територии както едно време. Никога не е имало повече незавладени територии, отколкото има днес! Знаеш ли какво казва Хорас Грийли?

– Носът му е мокър – каза непознатият и отдръпна краката си, а кучето, търпеливи и упорито, ги последва с муцуна. – Стига, момче!

– Мокрият нос показва, че е здрав – отбеляза Булърд. – „Занимавайте се с пластмаси, млади хора.“ Това казва Хорас Грийли. „Занимавайте се с атома!“

Кучето със сигурност бе установило наличието на пластмаса в жартиерите на непознатия и сега извиваше глава насам и нататък, чудейки се как да достигне този деликатес със зъби.

– Чиба! – извика му той.

– „Занимавайте се с електроника, млади хора! – каза Булърд. – Не ми говорете, че пред вас няма възможности. Сега възможностите чукат на всяка врата във всяко градче и се мъчат да влязат. Когато аз бях млад, човек трябваше да ги търси навън и да ги води у дома си за ушите.“ Днес...

– Съжалявам – каза непознатият с равен глас. Той затвори шумно книгата си, стана и измъкна глезена си от муцуната на кучето. – Трябва да вървя. Приятен ден, господине.

Той прекоси парка, намери друга пейка, седна с въздишка и отново започна да чете. Дишането му тъкмо се нормализира, когато отново почувства мократа муцуна на кучето в краката си.

– О, това сте вие! – възкликна Булърд и седна до него. – Надуши следата ви. Усетих го и го оставих да ме води. Какво ви говорех за

пластмасите? – Той се огледа доволно. – Не ви обвинявам, че се преместихте. Там беше толкова душно. Никаква сянка, а и ветрец не подухва.

– Ще си отиде ли кучето, ако му купя плювалник? – попита непознатият.

– Хубава шега! Хубава шега! – усмихна се Булърд добродушно. Изведнъж той тупна непознатия по коляното. – Ей, ти да не се занимаваш с пластмаси? Седя тук и дрънкам за пластмаси, а ти може да си в бизнеса!

– В бизнеса? – попита непознатият отчетливо и остави книгата. – Съжалявам, никога не съм бил в никакъв бизнес. Нося се по течението още от деветгодишен, когато Томас Едисън основа лабораторията си до нашата къща и ми показва анализатора на интелигентността.

– Едисън? – учуди се Булърд. – Томас Едисън, изобретателят?

– Ако желаете да го наричате така, нямам нищо против.

– Ако искам да го наричам така! – изуми се Булърд. – Предполагам, че искам! Бащата на електрическата крушка и какво ли още не!

– Ако смятате, че той е изобретил електрическата крушка, нямам нищо против. Няма да навреди – непознатият възобнови четенето си.

– Ей, какво беше това? – попита Булърд с подозрение в гласа. – Да не би да ме поднасяш? Какъв е този анализатор на интелигентността? Не съм чувал за подобно нещо.

– Разбира се, че не – отвърна непознатият. – С господин Едисън се споразумяхме да го пазим в тайна. Не съм казвал за него на никого. Господин Едисън не спази обещанието си и каза на господин Хенри Форд, но Форд пък на свой ред му е обещал да не казва на никого... за доброто на човечеството.

Булърд бе като зашеметен.

– Хм... Този анализатор на интелигентността... той анализира интелигентността, така ли?

– Не, това е електрическа биячка за масло – отговори непознатият.

– Стига шеги – примоли му се Булърд.

– Може би наистина ще е по-добре да поговоря за това с някого. Ужасно е да държиш нещо затворено в себе си години наред. Само че как бих могъл да съм сигурен, че тайната няма да се разпространи още повече?

– Давам думата си на джентълмен – увери го Булърд.

– Предполагам, че не мога да очаквам по-добра гаранция от това, нали? – поклати замислено глава непознатият.

– Няма по-добра гаранция – потвърди Булърд с гордост. – Честен кръст и да умра!

– Много добре. – Непознатият се облегна и затвори очи, сякаш пътуваше назад във времето. Остана мълчалив цяла минута, докато Булърд го гледаше със страхопочитание.

– Беше през есента на хиляда осемстотин седемдесет и девета – заговори онзи най-накрая, съвсем тихо. – В селцето Менлоу Парк, Ню Джърси. Бях на девет години. Един млад мъж, когото всички смятахме за магьосник, установи лабораторията си в съседната къща до нашата и в нея имаше блясъци и трясъци и какви ли не още страховити неща. Нас, децата, ни предупредиха да стоим настрана и да не вдигаме никакъв шум, за да не обезпокоим магьосника.

Не се запознах със самия Едисън веднага, но с кучето му, Спарки, станахме добри приятели. Беше като вашето и се боричкахме по цял ден. Да, господине, вашето куче е двойник на Спарки.

– Така ли? – попита Булърд поласкан.

– Честен кръст – отвърна непознатият и продължи: – Както и да е. Един ден, както се боричкахме със Спарки, стигнахме до самата врата на лабораторията на Едисън. Преди да се усетя, кучето ме изблъска вътре и хоп! Видях, че седя на пода и гледам в очите самия господин Едисън.

– Обзалагам се, че се е ядосал! – възкликна Булърд възторжено.

– Можете да се обзаложите, че ме беше страх – отвърна непознатият. – Мислех, че съм застанал пред самия Сатана. От ушите му излизаха някакви жици и влизаха в малка черна кутийка в скута! Понечих да хукна, но той ме улови за яката и отново ме накара да седна.

„Момче – каза ми Едисън – преди зазоряване е най-тъмно, искам да запомниш това.“

„Да, сър“ – отговорих аз.

"Момчето ми – продължи Едисън, – повече от година си блъскам главата и се мъча да изнамеря подходяща жичка, която да издържи нагряването в електрическа крушка. Косъм, тел, всевъзможни нишки... нищо не върши работа. И докато се опитвах да измисля какво друго да изпробвам, започнах да се занимавам с една стара своя идея, ей така, колкото да изпусна парата. Направих това – каза той и ми показа малката черна кутийка. – Мина ми през ум, че интелигентността е някакъв вид електричество, така че направих този анализатор на интелигентността. Той работи! Ти си първият, който научава за него, момчето ми. Но не виждам защо не. Твоето поколение ще отрасне в славната епоха, когато хората ще се окачествяват също толкова лесно, колкото и портокалите.

– Не мога да повярвам! – възкликна Булърд.

– Гръм да ме удари в този миг! – отвърна непознатият. – И наистина работеше! Едисън бе изпробвал анализатора на мъжете в лабораторията си, без да им казва какво прави. Колкото по-умен беше човекът, толкова по-надясно се отклоняваше стрелката на индикатора. Позволих му да го изпробва на мен, но иглата остана на мястото си и само леко се разтрептя. Все пак, колкото и тъп да бях, тогава направих своя единствен принос за света. И, както казах, оттогава не съм си помръднал пръста за нищо.

– Какво направи? – попита Булърд.

– Казах: „Господин Едисън, хайде да го изпробваме на кучето“. Трябваше да видите какво представление изнесе то, когато го казах! Старият Спарки се разжавка, заръмжа, задраси да излезе навън. Когато се убеди, че не се шегуваме и че няма да го пуснат, скочи към анализатора и го събори от ръцете на стопанина си. Все пак го склещихме в ъгъла, Едисън го задържа да не мърда, а аз докоснах ушите му с жиците. И, ще повярвате ли, стрелката веднага отскочи и премина червената точка, отбелязана с мастило върху скалата!

– Кучето е счупило рекорда! – възкликна Булърд.

– „Господин Едисън – попитах аз, – какво означава червената точка?“

– „Момчето ми – отговори той, – това означава, че уредът е повреден, защото червената точка съм аз.“

– Значи наистина е бил повреден – каза Булърд.

Непознатият поклати глава мрачно.

– Но не беше. Не, господине. Едисън провери всичко и се оказа, че няма никакви проблеми. Когато ми го каза, Спарки, който беше пощурял да излезе навън, най-накрая се издаде.

– В какъв смисъл? – попита Булърд подозрително.

– Вратата беше заключена. Имаше кука и халка, резе и обикновена дръжка. Кучето се изправи на задни крака, махна куката, после повдигна резето и натисна дръжката със зъби. Тогава Едисън го спря.

– Не може да бъде! – възкликна Булърд.

– Може – увери го непознатият с блеснали очи. – И тогава Едисън ми показа колко голям учен е. Беше готов да погледне истината в очите, независимо колко неприятна е тя. „Така значи – каза Едисън. – Най-добрият приятел на човека, значи? Глупаво животното, така ли?“

Спарки стана самата предпазливост. Правеше се, че не чува. Започна да се чеше, да лови бълхи и да ръмжи пред мишките дупки... всичко възможно, само и само да не се налага да гледа Едисън в очите.

„Хубав живот, нали, Спарки? – каза Едисън тогава. – Да оставиш някой друг да се грижи за прехраната, за подслона и отоплението, а в това време ти да се излежаваш пред камината, да гониш момчетата и да вдигаш врява до небето с момчетата. Никакви ипотечи, никаква политика, никакви войни, никаква работа, никакви безпокойства. Просто помахай с опашка, близни ръката на стопанина си и всичко се нарежда.“

"Господин Едисън – учудих се аз, – да не би да искате да кажете, че кучетата са по-умни от хората?"

„По-умни? – възкликна той. – Ще го заявя пред целия свят! И с какво се занимавам аз през последната година? Полагам къртовски труд, за да създам електрическа круша, на чиято светлина кучетата да могат да си играят и нощем!“

„Слушайте, господин Едисън – обади се Спарки, – защо да не...“

– Стига! – изрева Булърд.

– Тишина! – срязва го непознатият тържествуващо. – „Слушайте, господин Едисън – каза тогава Спарки, – защо да не си мълчим за това? Нещата са такива от стотици хиляди години и всички са доволни. Не закачайте кучетата, докато спят. Забравете за това, унищожете анализатора на интелигентността и аз ще ви кажа какво да използвате за електрическата крушка.“

– Дрън-дрън! – възкликна Булърд със зачервено лице.

Непознатият се изправи.

– Най-тържествено ви давам думата си на джентълмен. За да мълча, кучето ме възнагради, като ми подсказа какво да направя на борсата, така че да имам достатъчно пари за целия си живот. Последното нещо, което Спарки каза на Едисън, беше следното: „Опитайте парченце карбонизирана памучна нишка“. Малко по-късно го разкъса една глутница други кучета, които се бяха събрали пред вратата, за да слушат.

Непознатият свали жартиерите си и ги подаде на кучето на Булърд.

– Малък жест на признание, сър, за вашия предтеча, който умря заради думите си. Приятен ден.

Той мушна книгата под мишница и се отдалечи.

КРАЙ

© 1953 Кърт Вонегът
© 1994 Владимир Германов, превод от английски

Kurt Vonnegut
Tom Edison's Shaggy Dog, 1953

Източник: <http://sfbg.us>

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/1275>]